

פנינים
הרב אברהם מרדכי וינשטוק
פורסם ב"המבשר תורני"

משלם חמישים נכי חדא (צט, ב)

איבד חלק מסט, כמה ישלם

מעשה במי שהשאל לחבירו שני נזמי זהב, כאשר נמצאים הנזמים יחדיו, הרי הם מהווים סט נאה ומכובד שערכו מאה זהובים. אך אם יאבד אחד מהם, הרי הנזם הנותר שווה רק שלושים זהובים. והנה אבד אחד הנזמים, ועתה נתעוררה השאלה, כמה ישלם השואל, **אם חמישים זהובים כפי ששוה הנזם שאיבד – או שבעים זהובים, כיון שהנזם הנותר שווה רק שלושים, ונמצא שהמשאל ניזוק שבעים זהובים מחמת אבידה זו.**

האריך בשאלה זו בספר "דברי גאוני" (מובא ב"חשוקי חמד"), ומביא בשם שו"ת "זרע יעקב" שחייב רק חמישים. ומאידך בספר "קול אליהו" כתב, שעליו לשלם שבעים. ואכן בדברי גאוני מסכים עימו לדינא, **שכן אף שהנזק האמיתי הוא רק חמישים זהובים ושאר הנזק נעשה ב'גרמא', מכל מקום שומר מחויב לשלם גם הפסדים שנעשו בגרמא.** ואכן מזיק, שאינו מחויב על גרמא, ישלם במקרה כזה רק חמישים זהובים.

וכן הסכים לזה הגאון רבי יוסף שאול נטאהנזון – ה"שואל ומשיב", הכותב ששואל חייב לשלם את כל נזקו של המשאל, ומשום שדווקא את המזיק פטרה התורה מנזקים שנעשו בגרמא. וכתב שיש להביא ראיה מהמבואר בסוגייתנו במי שגזל גוש של תמרים שבו דבוקים חמישים תמרים. והדרך שכאשר נמכרים בנפרד, אזי משלמים על כל תמר פרוטה. אך כשנמכרים בגוש כזה – משלמים עליו ארבעים ותשע פרוטות. ואמר שמואל בסוגייתנו, שמשלם ארבעים ותשע פרוטות. וביאר הרא"ש, **שהנגזל אינו יכול לטעון שהיה מוכר כל תמר בנפרד, שכן גזלן נידון כמזיק והתורה הקילה בתשלומי מזיק.** ולפיכך דייק השואל ומשיב, **שכאשר מדובר בשואל שלגביו לא הקילה התורה – עליו לשלם את כל שניזק המשאל.** ואם כן כאשר איבד את אותו נזם וגרם למשאל נזק של שבעים זהובים – ישלם שבעים זהובים.